

**Sylwia Graja-Zwolińska,
Aleksandra Spychała**

**Charakterystyka usług
ekoturystycznych na terenach
wiejskich w Polsce : studium
przypadku wybranych podmiotów
ekoturystycznych**

Ekonomiczne Problemy Turystyki nr 1 (29), 87-97

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Sylwia Graja-Zwolińska*

Aleksandra Spychała**

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

**CHARAKTERYSTYKA USŁUG EKOTURYSTYCZNYCH
NA TERENACH WIEJSKICH W POLSCE.
STUDIUM PRZYPADKU WYBRANYCH PODMIOTÓW
EKOTURYSTYCZNYCH**

Streszczenie

Wiele opracowań strategicznych dotyczących obszarów wiejskich odwołuje się do ekoturystyki jako jednej z możliwości ich rozwoju. Jednak większość z tych dokumentów nie precyzuje ani pojęcia owej formy ruchu turystycznego, przez co jest ona rozumiana bardzo szeroko (niekiedy nawet błędnie!), ani efektywności obszaru potencjalnej recepcji turystycznej. Z kolei literatura przedmiotu odwołująca się do wyżej wspomnianych kwestii jest uboga w analizy popytu i podaży turystycznych. Autorki zainteresowane tą tematyką podjęły próbę ich zbadania, opierając się na dostępnych w internecie ofertach. Na ich podstawie możliwe stało się określenie podaży ekoturystycznej w Polsce. Niniejszy artykuł należy traktować jako wstępną analizę teoretyczną i przyczynek do konkretnie zaplanowanego i szczegółowego badania strony podażowej ekoturystyki.

Słowa kluczowe: ekoturystyka, podaż ekoturystyczna, obszary wiejskie

* Adres e-mail: sgraja@wp.pl.

** Adres e-mail: spychala.a@wp.pl.

Wprowadzenie

W wielu dokumentach na szczeblu ogólnokrajowym¹, regionalnym² i lokalnym³ zwraca się uwagę na możliwości rozwoju ekoturystyki. Należy jednak przede wszystkim odpowiedzieć na pytanie, czym jest ekoturystyka powszechnie kojarzona z przyrodą i to tą w najbardziej nieprzekształconej, wolnej od wpływu człowieka formie. Bardzo często jest ona traktowana wręcz jako synonim turystyki przyrodniczej, zielonej, alternatywnej, miękkiej, zrównoważonej, odpowiedzialnej⁴. Z kolei większość polskich badaczy uważa, że ekoturystyka to po prostu turystyka przyrodnicza⁵. Według S. Grai-Zwolińskiej i A. Spychały⁶ ekoturystyka łączy się niewątpliwie ze środowiskiem przyrodniczym, ale niekoniecznie jej destynacją jest łono natury (choć w większości przypadków tak wygląda to w istocie)⁷. D. Fennel, kanadyjski badacz specjalizujący się w zagadnieniach dotyczących ekoturystyki, na bazie aż 85 definicji sporządził zestaw podstawowych cech ekoturystyki, którymi najczęściej się ona charakteryzuje⁸:

¹ *Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku*, http://d1dmfej9n5lgmh.cloudfront.net/msport/article_attachments/attachments/9731/original/Kierunki_rozwoju_turystyki_do_2015_roku__RM-26_09_2008_r__pdf?1334718997 (15.07.2014).

² *Strategia rozwoju turystyki w Województwie Śląskim na lata 2008–2013*, www.slaskie.pl/strat/srt_4_3.htm (15.07.2014).

³ *Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich „Dolina Baryczy”*, http://twardogora.pl/aktual/dolinabaryczy/lokalna_strategia_rozwoju.pdf (1.09.2014); *Strategia rozwoju Miasta i Gminy Nowy Sącz*, www.nowysacz.pl/content/resources/dokumenty_strategiczne/Strategia_Rozwoju_2020.pdf (15.09.2014).

⁴ J. Krippendorf, *Tourism in the System of Industrial Society*, „Annals of Tourism Research” 1986, no. 13 (4), s. 517–532; J. Priskin, *Assessment of Natural Resources for Nature-based Tourism: the Case of the Central Coast Region of Western Australia*, „Tourism Management” 2001, no. 22 (6), s. 637; J.B. Corbett, *Communicating Nature: How We Create and Understand Environmental Messages*, Island Press, Washington 2006, s. 144; E.J. Luzar, A. Diagne, Ch. Ecgan, B.R. Henning, *Profiling the Nature-Based Tourist: A Multinomial Logit Approach*, „Journal of Travel Research” 1998, no. 37 (1), s. 48.

⁵ S. Dudek, A. Kowalczyk, *Turystyka na obszarach chronionych – szanse i zagrożenia*, „Prace i Studia Geograficzne” 2003, nr 32, s. 120.

⁶ S. Graja-Zwolińska, A. Spychała, *What is Nature Tourism? Case Study of University Students*, „Turyzm” 2013, nr 1 (23), s. 37–45.

⁷ R. Dowling, B. Weiler, *Ecotourism in South-East Asia*, „Tourism Management” 1997, no. 18 (1), s. 51; A.A. Grenier, *The Nature of Nature Tourism*, University of Lapland, Rovaniemi 2004, s. 63–66; P. Mason, *Zoo Tourism: The Need for More Research*, „Journal of Sustainable Tourism” 2000, no. 8 (4), s. 336; Y.F. Leung, J.L. Marion, T.A. Farrell, *The Role of Recreation Ecology in Sustainable Tourism and Ecotourism*, CABI Publishing, New York 2001, s. 21.

⁸ D. Fennel, *A Content Analysis of Ecotourism Definitions*, „Current Issues in Tourism” 2001, no. 4 (5), s. 24.

- pobyty **na ogół** na terenach niezurbanizowanych,
- poznawanie przyrody i kultury danego obszaru (tzw. edukacja ekologiczna),
- dążenie do minimalizacji antropopresji na odwiedzane środowisko,
- społeczność i środowisko lokalne jako beneficjenci,
- aktywny udział turysty w działaniach ochronnych.

Autorki chciałyby tu podkreślić, iż ekoturystykę można uprawiać również na terenach zurbanizowanych, np. odwiedzając ogród botaniczny. Po takiej wizycie człowiek zafascynowany okazem np. welwiczii osobliwej może sięgnąć po dodatkowe źródła wiedzy dotyczącej pustyni Namib, być może włączy się w jej ochronę, a nawet wesprze finansowo Buszmenów, nie opuszczając w tym czasie Polski, nie eksploatując Parku Narodowego Namib – Naukluft... Jednak dla wielu autorów obecność jak najbardziej nieprzekształconych przyrodniczo terenów, a więc na pewno niezurbanizowanych, jest niezbędna do uprawiania ekoturystyki⁹, stąd też obecność ekoturystyki w rozmaitych strategiach, planach rozwoju itp. dotyczy niemal wyłącznie terenów wiejskich i dlatego te obszary zostaną wzięte pod uwagę w niniejszym opracowaniu. Celem artykułu jest zatem próba scharakteryzowania podaży ekoturystycznej na podstawie analizy ofert proponowanych przez rozmaite polskie podmioty związane z szeroko rozumianą turystyką przyrodniczą.

1. Materiał i metodyka badań

Tezy, iż ekoturystyka może się rozwijać praktycznie w każdej gminie wiejskiej oraz na pewno przyniesie to wymierne korzyści społeczności lokalnej i przyrodzie, nie są najczęściej poparte konkretnymi badaniami ukazującymi faktyczny, szeroko rozumiany potencjał ekoturystyczny danego terenu. W Polsce brakuje również kompleksowych analiz popytu i podaży ekoturystycznych. Na problem ten zwrócili uwagę m.in. autorzy *Raportu o stanie ekoturystyki w Polsce*¹⁰ wskazujący na istnienie w Polsce zaledwie kilkunastu biur zajmujących się tworzeniem tego rodzaju oferty. Próby zarysowania strony popytowej podjęła się m.in. D. Zaręba¹¹, dokonując charakterystyki ekoturystów i wskazując segmenty

⁹ D. Zaręba, *Ekoturystyka. Wyzwania i nadzieje*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 50–92; K. Koźuchowski, *Walory przyrodnicze w turystyce i rekreacji*, Kurpisz S.A., Poznań 2005, s. 170.

¹⁰ M. Kronenberg, T. Włoszczowski, Ł. Musiaka, I. Starowiejska, R. Serafin, *Raport o stanie ekoturystyki w Polsce*, Instytut Spraw Obywatelskich, Łódź 2012, s. 187.

¹¹ D. Zaręba, *op.cit.*, s. 50–92.

rynku ekoturystycznego w Polsce. Należy zaznaczyć, że tego rodzaju powtarzalne badania mogłyby wyznaczyć realne kierunki rozwoju polskiej ekoturystyki oraz pomóc w eliminacji ewentualnych zagrożeń dla lokalnego środowiska wynikających z błędnie interpretowanej istoty ekoturystyki.

Warto nadmienić, że w publikacjach dotyczących konkretnych regionów tacy autorzy, jak m.in. A. Kotala i A. Niedziółka¹², B. Woś¹³, S. Graja-Zwolińska i J. Uglis¹⁴, A. Spychała, S. Graja-Zwolińska i E. Wlekła¹⁵, A. Snopek¹⁶, podkreślają szczególnie wysoką jakość walorów przyrodniczych i kulturowych polskich obszarów wiejskich. Trzeba jednak mieć na uwadze to, że ekoturystyka jest jedną z niszowych form turystyki dającą wymierne efekty w dłuższej perspektywie czasowej, stąd w opinii autorek kompleksowe badanie szeroko pojętego potencjału ekoturystycznego należy uznać za konieczne.

Autorki zainteresowane tą tematyką podjęły próbę jej zbadania na podstawie dostępnych w internecie ofert. Dobór weryfikowanych obiektów uzależniony był od spełnienia następujących warunków:

- a) zgodność elementów oferty z założeniami ekoturystycznymi przyjętymi na podstawie analizy literatury;
- b) kompleksowość i spójność oferty (objęcie wspólnym programem większej liczby usług – poza noclegiem i wyżywieniem);
- c) obecność oferty ekoturystycznej w internecie jako jednym z najczęściej wybieranych mediów informacyjnych wśród turystów;
- d) realizacja oferty na polskich terenach wiejskich;
- e) działalność ekoturystyczna jako wiodący kierunek prowadzonej działalności.

¹² A. Kotala, A. Niedziółka, *Stan i perspektywy rozwoju infrastruktury ekoturystycznej w województwie małopolskim*, „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2010, nr 5, s. 27–37.

¹³ B. Woś, *Ekoturystyka szansą zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich*, „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2009, nr 5, s. 115–122.

¹⁴ S. Graja-Zwolińska, J. Uglis, *Syntetyczna ocena uwarunkowań rozwoju ekoturystyki w województwie wielkopolskim*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2010, nr 590, „Ekonomiczne Problemy Usług” nr 52, s. 609–620.

¹⁵ A. Spychała, S. Graja-Zwolińska, E. Wlekła, *Wybrane determinanty popytu ekoturystycznego. Przykład Rzeczpospolitej Ptasiej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2012, nr 698, „Ekonomiczne Problemy Usług” nr 83, s. 251–264.

¹⁶ A. Snopek, *Teoria i praktyka rozwoju ekoturystyki w Puszczy Białowieskiej – przykład gmin Białowieża i Hajnówka*, „Studia i Materiały CEPL w Rogowie” 2013, nr 37 (4), s. 293–298.

2. Wyniki badań

Organizacją oferty ekoturystycznej zajmują się różne podmioty – począwszy od wyspecjalizowanych biur podróży (tabela 1), przez organizacje (Ekocentrum w Stryśzowie), a skończywszy na poszczególnych właścicielach kwater ekoturystycznych (uściślając: ekoagroturystycznych) (tabela 2). Należy podkreślić, iż kreowaniem tego rodzaju form wypoczynku zajmują się również biura podróży, które w profilu swojej działalności uwzględniają inne formy turystyki – szczególnie kwalifikowanej (np. Kampio, Horyzonty, Perkoz, Podróżniczek). Duże zróżnicowanie dostrzec można także w odniesieniu do oferty gospodarstw ekoturystycznych czy ekoagroturystycznych. Wiele z nich w kwestii ekoatrakcji ogranicza się tylko do proponowania gościom ekologicznych (najczęściej certyfikowanych) produktów żywnościowych, dlatego też autorki artykułu w zamieszczonej tabeli ujęły tylko subiektywnie wybrane najciekawsze obiekty dające swoim klientom możliwość większego wyboru.

Tabela 1

Zasięg i specyfika oferty ekoturystycznej kreowanej przez wyspecjalizowane podmioty turystyczne (wyodrębniono na podstawie analizy ofert i informacji od organizatorów)

Organizator oferty ekoturystycznej	Obszar realizacji oferty ekoturystycznej	Oferowane atrakcje w ramach oferty
Biuro Turystyki Przyrodniczej „Dudek”	Ujście Warty	obserwacja ptaków, spływy kajakowe, zajęcia edukacyjne
Biebrza Eco-Travel	Bagna Biebrzańskie	obserwacja zwierząt, spływy kajakowe, spływy tratwą, kuligi
Biuro Turystyki Przyrodniczej „Sóweczka”	Puszcza Białowieska	obserwacja zwierząt
Białowieża Travel	północno-wschodnia Polska (Parki Narodowe: Białowieński, Biebrzański i Narwiański oraz Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej)	obserwacja zwierząt, wyprawy kajakowe, wycieczki tematyczne po wybranych obiektach kulturowych
Biebrza Explorer	Bagna Biebrzańskie	obserwacje zwierząt, spływy kajakowe
Biuro Turystyki Ryś	Puszcza Białowieska	obserwacje zwierząt, wycieczki tematyczne po wybranych obiektach Puszczy Białowieskiej
Biuro Turystyczne „Ekoturystyka”	Pałuki, Kujawy	spływy kajakowe, rajdy konne, zbieranie ziół, szlak ginących zawodów

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ofert ekoturystycznych dostępnych w internecie.

Tabela 2

Zasięg i specyfika oferty ekoturystycznej kreowanej przez wybrane inne podmioty

Organizator oferty ekoturystycznej	Obszar realizacji oferty ekoturystycznej	Oferowane atrakcje w ramach oferty
Ekocentrum	okolice Stryszowa	warsztaty na temat zdrowego odżywiania, ekologicznych technologii, ginących zawodów, ekowakacje (pakiet 7-dniowy)
Gospodarstwo ekoturystyczne „Na Karczaku”	Bagna Biebrzańskie	obserwacje zwierząt, warsztaty tkackie, jogi i kosmetyków naturalnych, wykonywania domków dla pożytecznych owadów, budowania naturalnego, ekomuzeum
Gospodarstwo „Artystyka”	okolice Bystrzycy Kłodzkiej	warsztaty ceramiczne, gotowania, tworzenia kosmetyków ekologicznych, wakacje terapeutyczne
Gospodarstwo ekoturystyczne „Uroczanka”	Podlasie	warsztaty kulinarne, dawnego rzemiosła, sztuki, zdrowia (ziołolecznictwo), zajęcia z zakresu edukacji ekologicznej, wyprawy kajakowe, konne, rowerowe itp.
Ranczo EcoFrontiers	Bieszczady	obserwacje zwierząt, astronomiczne, ogrodnictwo ekologiczne, jazda konna, wycieczki rowerowe, lekcje gotowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ofert ekoturystycznych dostępnych w internecie.

Autorki zidentyfikowały także dwa biura turystyczne kierujące swą ekoturystyczną ofertę wyłącznie do turystów niemieckojęzycznych – są to: podlaski Ornitours oraz mazurski White Eagle. Podmioty te nie mają na swoich stronach WWW w ogóle informacji w języku polskim!

Biorąc pod uwagę jednostki reklamujące się Polakom, warto zaznaczyć, że szczególna spójność i kompleksowość ich ofert widoczna jest w odniesieniu do tych organizatorów, dla których ekoturystyka stanowi główną formę przedsiębiorczości. Wszystkie elementy składowe (począwszy od zakwaterowania, przez wyżywienie, a skończywszy na atrakcjach) podporządkowane są założeniom ekoturystyki. W przypadku tych przedsiębiorców dodatkowym atutem jest promocja opierająca się na założeniach tzw. marketingu zielonego (jego przejawem są obecne np. na stronach internetowych m.in. regulaminy pobytu, zachowań gości w czasie wypraw, przykłady konkretnych działań realizowanych na rzecz ochrony środowiska itp.).

Analizując proponowane aktywności, widać wyraźnie nurt nastawiony na poznawanie środowiska przyrodniczego, natomiast dziedzictwo kulturowe stanowi element silnie zaznaczający się w ofercie ekoagroturystycznej.

W przypadku ofert wyspecjalizowanych podmiotów turystycznych do najczęściej wymienianych atrakcji zalicza się obserwację wybranych gatunków zwierząt (żubr, wilk, łoś, bóbr, przedstawiciele awifauny) oraz atrakcje wymagające większej aktywności fizycznej uczestników (wyprawy piesze o różnym stopniu trudności, wycieczki rowerowe, spływy kajakowe i tratwami). Warto nadmienić, iż prowadzeniem tego rodzaju działalności gospodarczej zajmują się najczęściej pasjonaci, osoby o dużej wiedzy i doświadczeniu z zakresu ekologii (np. biolodzy, geografowie, emerytowani pedagodzy) dodatkowo aktywnie działające na rzecz lokalnej społeczności.

Analizując obszar kreowania oferty ekoturystycznej, można dostrzec kolejną cechę – im bardziej wyspecjalizowany organizator, tym węższy obszar jego działalności (obejmujący konkretny region czy nawet mikroregion w ujęciu geograficznym). Jednocześnie zauważalna jest wyraźna koncentracja działań na terenie północno-wschodniej Polski, co jest efektem unikatowego i bardzo bogatego dziedzictwa przyrodniczego („zielone płuca” Polski) oraz antropogenicznego (swoisty tygiel kulturowy). Warto jednak podkreślić, iż dynamiczny rozwój ekoturystyki w ciągu ostatnich lat obserwuje się także w południowo-wschodniej Polsce, w paśmie bieszczadzkiem (świadczy o tym m.in. zrealizowany projekt „Zielony Rower – Greenway Karpaty Wschodnie” czy prężnie działające lokalne stowarzyszenia ekoturystyczne).

Co istotne, polską ofertę ekoturystyczną cechuje specjalizacja oraz podniesienie jakości świadczonych usług. Dowodem tego jest m.in. „Rzeczpospolita Ptasia” – produkt turystyczny kreowany w Ujściu Warty, nagradzany w wielu konkursach (m.in. laureat w Konkursie na Najlepszą Europejską Destynację Turystyczną w 2009 r. w kategorii „turystyka na obszarach chronionych”).

Analiza propozycji organizatorów wskazanych w tabeli 1 wykazała także duże zróżnicowanie w zakresie preferowanych segmentów klientów. Oferty kierowane są najczęściej do różnego typu odbiorców indywidualnych (pasjonaci fotografowania, rodziny z dziećmi, eksplorery przyrody) oraz usługobiorców zorganizowanych (z naciskiem na grupy szkolne i przedszkolne). Fakt ten można rozpatrywać jako formę zabezpieczania się przedsiębiorców przed wahaniem na niezbadanym dokładnie rynku ekoturystycznym. Z drugiej strony jest to także dowód na umiejętności właścicieli dostosowania się do zmieniających się potrzeb turystów. Należy zaznaczyć, że grupy zorganizowane nie mają charakteru masowego, często bowiem obejmują maksymalnie kilkunastu uczestników konkretnej wyprawy. Na szczególną uwagę zasługuje wachlarz ofert biura Biebrza

Eco-Travel – konkretne programy wypraw dostosowane do możliwości psychofizycznych różnych grup uczestników.

Promocją polskiej oferty ekoturystycznej zajmuje się bardzo wiele podmiotów, począwszy od lokalnych towarzystw, takich jak m.in. Stowarzyszenie Rozwoju Ekoturystyki, Bieszczadzkie Stowarzyszenie Ekoturystyczne „Baszta”, Stowarzyszenie Ekoturystyczne „Biebrza koneserom”, przez ogólnopolskie fundacje i organizacje (np. Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, Społeczny Instytut Ekologiczny, Instytut na Rzecz Ekorozwoju itp.), a skończywszy na organizacjach międzynarodowych, chociażby Europejskie Centrum Ekologicznego Rolnictwa i Turystyki. Warto zwrócić uwagę na charakter promocji polskiej ekoturystyki – artykuły na temat konkretnego organizatora pojawiają się w specjalistycznych, niszowych czasopismach (np. „Weranda Country”) czy na portalach o profilu ekologicznym (np. www.ecohotelsoftheworld.com)¹⁷.

Podsumowanie i wnioski

Po przejrzeniu ofert wiodących polskich biur podróży, które autorki zakwalifikowały jako ekoturystyczne, nasuwają się następujące wnioski dotyczące podaży ekoturystycznej.

1. Dla większości biur podróży oferta ekoturystyczna jest tą podstawową i główną, natomiast gospodarstwa ekoturystyczne (w zasadzie agroekoturystyczne) uzupełniają nią swój pakiet atrakcji skierowanych dla gości.

2. Wszystkie podmioty kładą nacisk na związek ekoturystyki z przyrodą i to na niej opiera się zdecydowana większość ekoatrakcji. Tylko w nielicznych gospodarstwach kwaterodawcy proponują np. poznawanie kultury ludowej, dawnych zawodów, charakterystycznego stylu budownictwa, zwyczajów. Wyjątkiem jest tu kuchnia regionalna.

3. Do głównych atrakcji należą: obserwacja fauny oraz rozmaite aktywności na świeżym powietrzu dość często wymagające specjalistycznych umiejętności (np. rajdy konne, survival, spływy kajakowe itp.).

4. Występuje dość silna koncentracja przestrzenna podaży obejmująca w zasadzie teren województw: podlaskiego i warmińsko-mazurskiego. Oferty z innych województw dotyczą jedynie gospodarstw agroekoturystycznych.

5. Oferty kierowane są zarówno do klientów indywidualnych, jak i grup, ale niewielkich, maksymalnie kilkunastoosobowych.

¹⁷ www.ecohotelsoftheworld.com/homepage.html (15.09.2014).

6. Promocją ofert ekoturystycznych zajmują się przede wszystkim wyspecjalizowane podmioty: stowarzyszenia, fundacje, portale internetowe.

Powyższe spostrzeżenia uzyskane w świetle wstępnej analizy pokazały konieczność przeprowadzenia dokładnych badań rynku ekoturystycznego, zwłaszcza w kontekście wzmiankowania ekoturystyki w dokumentach strategicznych wielu jednostek administracyjnych.

Literatura

- Corbett J.B., *Communicating Nature: How We Create and Understand Environmental Messages*, Island Press, Washington 2006.
- Dowling R., Weiler B., *Ecotourism in South-East Asia*, „Tourism Management” 1997, no. 18 (1).
- Dudek S., Kowalczyk A., *Turystyka na obszarach chronionych – szanse i zagrożenia*, „Prace i Studia Geograficzne” 2003, nr 32.
- Fennell D., *A Content Analysis of Ecotourism Definitions*, „Current Issues in Tourism” 2001, no. 4 (5).
- Graja-Zwolińska S., Spychała A., *What is Nature Tourism? Case Study of University Students*, „Turizm” 2013, nr 1 (23).
- Graja-Zwolińska S., Uglis J., *Syntetyczna ocena uwarunkowań rozwoju ekoturystyki w województwie wielkopolskim*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2010, nr 590, „Ekonomiczne Problemy Usług” nr 52.
- Grenier A.A., *The Nature of Nature Tourism*, University of Lapland, Rovaniemi 2004.
- Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku*, http://d1dmfej9n5lgmh.cloudfront.net/msport/article_attachments/attachments/9731/original/Kierunki_rozwoju_turystyki_do_2015_roku__RM-26_09_2008_r_.pdf?1334718997.
- Kotala A., Niedziółka A., *Stan i perspektywy rozwoju infrastruktury ekoturystycznej w województwie małopolskim*, „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2010, nr 5.
- Kożuchowski K., *Walory przyrodnicze w turystyce i rekreacji*, Kurpisz SA, Poznań 2005.
- Krippendorf K., *Tourism in the System of Industrial Society*, „Annals of Tourism Research” 1986, no. 13 (4).
- Kronenberg M., Włoszczowski T., Musiaka Ł., Starowiejska I., Serafin R., *Raport o stanie ekoturystyki w Polsce*, Instytut Spraw Obywatelskich, Łódź 2012.
- Leung Y.F., Marion J.L., Farrell T.A., *The Role of Recreation Ecology in Sustainable Tourism and Ecotourism*, CABI Publishing, New York 2001.

- Luzar E.J., Diagne A., Ecgan Ch., Henning B.R., *Profiling the Nature-Based Tourist: A Multinomial Logit Approach*, „Journal of Travel Research” 1998, no. 37 (1).
- Mason P., *Zoo Tourism: The Need for More Research*, „Journal of Sustainable Tourism” 2000, no. 8 (4).
- Priskin J., *Assessment of Natural Resources for Nature-based Tourism: the Case of the Central Coast Region of Western Australia*, „Tourism Management” 2001, no. 22 (6).
- Snopek A., *Teoria i praktyka rozwoju ekoturystyki w Puszczy Białowieskiej – przykład gmin Białowieża i Hajnówka*, „Studia i Materiały CEPL w Rogowie” 2013, nr 37 (4).
- Spychała A., Graja-Zwolińska S., Wlekła E., *Wybrane determinanty popytu ekoturystycznego. Przykład Rzeczpospolitej Ptasiej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2012, nr 698, „Ekonomiczne Problemy Usług” nr 83.
- Strategia rozwoju Miasta i Gminy Nowy Sącz*, www.nowysacz.pl/content/resources/dokumenty_strategiczne/Strategia_Rozwoju_2020.pdf.
- Strategia rozwoju turystyki w Województwie Śląskim na lata 2008–2013*, www.slaskie.pl/stratur/srt_4_3.htm.
- Woś B., *Ekoturystyka szansą zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich*, „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2009, nr 5.
- www.artystyka.eu.
- www.bialowieza.com.pl.
- www.bialowieza.info.pl.
- www.biebrza-explorer.pl.
- www.ecofrontiers.net.
- www.ecohotelsoftheworld.com/homepage.html.
- www.hoopoe.com.pl.
- www.karczak.pl.
- www.new.biebrza.com.
- www.perkoz.lublin.pl.
- www.turystyka-rys.pl.
- www.urocanka.prv.pl.
- Zaręba D., *Ekoturystyka. Wyzwania i nadzieje*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010. 15.07.2014
- Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich „Dolina Baryczy”, http://twardogora.pl/aktual/dolinabaryczy/lokalna_strategia_rozwoju.pdf.

**THE CHARACTERISTIC OF ECOTOURISM SERVICES
IN POLISH RURAL AREAS.
CASE STUDY OF CHOSEN ECOTOURISM OPERATORS**

Summary

Many strategic studies concerning rural areas have appealed to ecotourism as one of their development possibilities. However, majority of these papers has not defined precisely neither ecotourism definition (ecotourism is interpreted very widely – sometimes even wrongly), nor potential of the area, where people can arrive. On the other hand, literature appealing to ecotourism does not concern tourism supply and demand analysis. The authors, interested in this subject, tried to research them on the basis of available data via the Internet, thanks to them ecotourism supply becomes possible. The present paper should be regarded as initial and theoretical analyses and contribution to properly planned and detailed research of ecotourism supply.

Keywords: ecotourism, ecotourism supply, rural areas

Translated by Aleksandra Spychala